

İBRET-İ'TİBÂR (2)

(...düenden devam)

Âyet, bir şeyin varlığını gösteren işâret, belirtidir. Göklerde ve yerde Allah'ın pek çok âyeti, varlığının ve birliğinin işâreti bulunmaktadır. Bütün doğa olayları, Allah'ın varlığının ve birliğinin açık kanıtlarıdır. Çıplak gözle görülmeyen spermilerden canlıların ve şu mükemmel insanın yaratılması, ırmak, göl ve denizlerdeki suyu buharlaştırıp toprağa bereket yağmurlarını indiren doğa yasaları, akıl ve hayale gelmeyecek kadar çeşitli renk ve vasıftaki hayvanlar, kuşlar ve bitkiler hep Allah'ın birliğinin, evrenin o tek Yaratıcı tarafından düzenlenip yönetildiğinin belirtileridir.

Şimdi düşünceli insan, bunların yanından körü körüne geçmez. Bunların nasıl ve kimin tarafından yaratıldığını, hangi yasalara göre yönetildiğini, yağmurun nasıl yağdığını, bitkinin nasıl filizlendiğini, insanın nasıl yaratıldığını, kuşun nasıl uçtuğunu düşünür; doğa olaylarındaki incelikleri, kâinâta egemen olan kanunları keşfetmeğe çalışır. İşte Yûsuf: 108'nci âyette, Peygamberin ve mü'minlerin yolunun, körü körüne bâtıl gelenek ve düşüncelere saplanmak değil; basiretle, kanıtlarla Allah'a da'vet ve şirkten uzak durmak olduğu vurgulanmaktadır.

"Bakmıyorlar mı develere, nasıl yaratıldı? Göğ'e, nasıl yükseltildi? Dağlara, nasıl dikildi? Yere, nasıl yayılıp döşendi?" (Gâşiye: 17-20)

Bu âyetlerde de develerin nasıl yaratıldığına, göğün nasıl yükseltildiğine, dağların nasıl dikildiğine, yerin nasıl yayıldığına dikkat çekiliyor. İbn Kesîr, âyetlerin tefsîrinde: "Yüce Allah, bedevîyi, bindiği deveye, üstündeki göğ'e, yanındaki dağlara, altındaki yere bakarak Kendisinin kudretini anlamağa yöneltmiştir" diyor (Tefsîr: 4/505).

Âlûsî şöyle demektedir: "Allah'ın, bu âyetlerde anılan varlıklara dikkati çekmesinin hikmeti şudur: Kur'ân'ın ilk muhatabı olan Araplar, çoğu kez tek başına çöllerde yolculuk yaparlardı. İnsan yalnız kalınca, konuşacağı, eğleneceği kimse olmadığı için düşünceye dalar. Çevresine bakınca devesine gözü ilişir, üstüne bakınca göğü görür, sağına soluna bakınca dağları görür, altına bakınca yeri görür. İşte ona, yalnız kaldığı zaman baktığı şeyleri düşünmesi, bunların yaratılışından ibret alması emredilmiştir. Arzın yayılmış olması, küre biçiminde olmasına engel değildir. Çünkü Yer küresi, büyüklüğünden ötürü düz görünür." (Rûhu'l-me'ânî: 30/116-117)

(devamı yarın..)